

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

УДК 793.322:78.085.5]-043.3(477)«19/20»

ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ БАЛЕТУ НА РОЗВИТОК ТАНЦЮ-МОДЕРН

Драч Т.Л.

Національна академія керівних кадрів культури та мистецтв

Сосіна В.Ю.

Львівський державний університет фізичної культури

Танець-модерн в Україні наприкінці ХХ століття суттєво змінився. Реагуючи на зміни техніки виконання танцю як в Європі, так і в Америці, багато хореографів звернули свою увагу на тенденції розвитку сучасного балетного театру. Виникли передумови для створення нових шкіл танцю-модерн в Україні, що призвело до виникнення сучасного балетного театру. Одним з перших самостійних навчальних закладів, котрий спромігся донести українському глядачу сучасну культуру європейського танцю-модерн стала Українська академія балету. Випускники академії розширили та перевернули уявлення балетного глядача України про балетні вистави сучасності.

Ключові слова: танець-модерн, балетний театр, класичний танець, Українська академія балету, кінець ХХ – початок ХХІ століття.

Постановка проблеми. Введення уроків сучасної хореографії для підготовки професійних артистів балету стало актуальним наприкінці ХХ століття, коли танець-модерн, як синонім сучасної хореографії став частиною культурного розвитку європейського суспільства і створення альтернативних джерел духовного натхнення призвело до удосконалення національної балетної школи. Наявність класичної бази у сучасних танцівників розвинуло балетну школу України та надало їй статусу професійної. Вивчення тенденцій розвитку сучасного балетного театру є головною місією нашої статті, ми беремося досліджувати танець, котрий виник в Україні на переламі століть і тому є малодослідженим та теоретично недостатньо обґрунтованим. Ми підходили до вивчення національної школи танцю-модерн глобально, що, в свою чергу, мало позитивний результат на розширення дослідницької бази щодо професійної діяльності артистів балету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історію танцю Модерн в Україні висвітлювали у численних публікаціях та книгах дослідники сучасного танцю в Україні Шариков Д. І. у праці *Contemporary dance* у балетмейстерському мистецтві 2010 року, Чілікіна Н. О. Тілесні практики в сучасній хореографічній культурі 2014 року, Пастух В. В. Модерні хореографічні напрямки в Галичині (20–30-і роки ХХ ст.) 1999 року, та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Взаємовплив Української балетної школи та танцю-модерн та виникнення балетного театру в Україні розглядається вперше, питання виникнення професійної школи модерн-танцю є наразі важливим, адже історію створення професійного балетного театру в Україні та події, що мали вплив на розвиток цього напрямку ми вивчаємо, аналізуючи попередні дисертаційні роботи та публікації, та, спостерігаючи за творчістю хореографів, котрі активно розвивають цей на-

прям. Досліджуючи творчість хореографів України, котрі працюють в стилі модерн, ми формуємо всеукраїнське уявлення про історію створення танцю Модерн в нашій державі.

Завданням дослідження є визначення ролі діяльності Української академії балету у становленні національної школи танцю-модерн в Україні та виникненню сучасного балетного театру.

Виклад основного матеріалу дослідження. З виникненням незалежної держави постало питання про створення сучасного національного балетного театру та засвоєння нових хореографічних стилів в Україні. Особливо важливою у контексті цього питання є проблема взаємовпливу класичного та сучасного танцю.

Важливим етапом розвитку класичного балету в Україні стала творчість та робота в Театрі опери та балети заслуженої артистки СРСР Кальченко А. Г., саме вона започаткувала нову течію в балеті. Вона працювала в хореографічному училищі, де її викладацькі здібності проявилися у роботі з учнями, відомими нині балеринами, такими як Тетяна Білецька, Олена Філіп'єва, Юлія Москаленко та Ірина Скрипник [1, с. 258].

Завдяки активній співпраці з професором театрознавства та автором праці про український балетний театр Станішевським Ю.Г., Кальченко А.Г. у 1995 році заснує Українську академію балету, керівником котрої вона є і наразі.

В пошуку нових шляхів розвитку класичної хореографії вона звернулася до балетмейстерів танцю-модерн та викладачів, котрі би змогли донести, вже підготовленим у класичному танці виконавцям, сучасну хореографію. До неї звернулася такі професіонали як заслужена артистка України Рубіна А.Д., Попович Л.І., Островерх Т.М. та народна артистка СРСР Сморгачова Л.М.

Творіння Рубіної А.Д. «Кармен-street», втілене на учнях Київської муніципальної академії «Кияночка», були першими спробами реалізувати ідею професійного сучасного балету в Україні.

Рубіна А.Д. задіяла у своїй сучасній постановці «Карміна Буран» на музику Карла Орфа, випускниць та учениць Академії балету, нині артистів театру оперети Капіцу Галину та Ганну Радік. Виконавцями головних партій стали провідні артисти балету Володимир Чупрін та Тетяна Голякова, котрі втілили у своїй роботі ідею поєднання класичних традицій та сучасних пластичних рішень. В балеті були також задіяні артисти цирку та студенти естрадно-циркового коледжу.

Ще одним хореографом, котра починає свою співпрацю з Кальченко А.Г., стає Попович Л.І., однією з перших вона поставила на балетній сцені сучасний український фольклорний танець, під музику Kati Chilly. Класично підготовлені дівчата з академії, виконали партії лісових німф, та танцювали сучасну хореографію у прозорих зелених туніках з віночками на голові.

«Метаморфози» стали наступною спробою поставити танець-модерн на сцені театру опери та балету, де відбулося взаємопроникнення музики у сучасну хореографію, що стало новим напрямом у хореографії академії. Плавню пересуваючись дівчата створювали пози, що нагадували мозаїку, яка перероджувалася з людських тіл у нові танцювальні форми.

Островерх Т.М. поставила сучасний номер «Парад планет», в якій десять планет, були створені як результат взаємодії між двома танцювальними напрямками – модерну та класичного джазу. Головною виконавицею номеру стала Христина Шишкарьова, а кожна планета відображала власний характер та життєву волю. В подальшому Островерх Т.М. стає одним з призерів Міжнародного конкурсу ім. Сержа Лифаря, а Христина Шишкарьова засновує власну школу сучасної хореографії Totem Dance Group [6].

В 2002 році Кальченко А. Г. відвідала з діловим візитом Харків, де домовилася про створення Київської філії Харківської державної академії мистецтв, і надала тим самим офіційний статус випускницям Київської академії балету та можливість продовжувати свою професійну діяльність на державному рівні [7].

Наступним етапом роботи академії стало поширення її діяльності в Івано-Франківську, що допомогло випускницям Київської академії проявити себе як викладачі у роботі з учнями та прийняти участь у гастрольному турі академії по Україні, а також зумовили появу першої академії танцю на Заході України.

Завдяки старанням випускника Київської академії балету, у Львові була створена своя академія, що наразі готує провідних спеціалістів у галузі сучасної та класичної хореографії у регіоні. Завдяки професійній діяльності народного артиста Петрика О.О., та його батька, на базі старовинного театру Львова була створена академія, де наразі викладають та працюють провідні хореографи Львова, котрі мають спеціалізовану освіту у галузі хореографії та великий досвід праці в Театрі опери та балету ім. С. Крушельницької. Завдяки їх роботі були створені перші балетні вистави «Лускунчик» та балет «Тайм аут», де дівчата та хлопці з академічною підготовкою на пуантах виконували складні хореографічні техніки Марти Грехем та Рут Сен-Дені.

Одним з постановників балету «Лускунчик» стала прима Львівського театру опери та балету А. Юсупова Вона як досвідчена балерина, зуміла передати вихованцям свій професійний азарт та створити балетну виставу у класично-романтичному та сучасно-модерновому стилі.

Станішевський Ю.О. у своїй праці дослідив питання виникнення професійного сучасного театру в Україні. І наразі його справу продовжують молоді наукові дослідники, історія танцювального мистецтва сучасності потребує ґрунтовного дослідження зараз та звернення як до культурної спадщини, так і до сучасних мистецтвознавчих робіт, котрі відображають сьогодення танцю, тоді імена артистів продовжують звучати у пресі поряд з їх творчою діяльністю [1, с. 325].

Станішевський Ю. О. неодноразово відвідує Київ та є ініціатором створення конкурсу ім. Сержа Лифаря. Одним з лауреатів конкурсу стає Раду Поклітару, і займає першість у створенні симфонічного сучасного балету в Україні. За словами артистів, співпраця з ним є цікавим досвідом у власних виконавських пошуках, а варіаційні партії у балетах «Картинки з виставки» Модеста Мусорського та «Весна священна» Ігоря Стравінського, вони з захопленням відтворюють і надалі у балетах, що наразі є частиною репертуару Київського театру опери та балету ім. Т.Г. Шевченка.

На позаконкурсній програмі конкурсу ім. Сержа Лифаря, була представлена програма солістки європейського театру під час котрого на протязі години вона танцювала в обмеженому просторі сцени, і імпровізувала. Глядачі прийняли постановку з деяким здивуванням, котрий був в диковинку для театрального глядача України, хоча і цікавим, але зовсім незвичним.

Цікавим гостем поза конкурсної програми також став виступ представниці сучасної школи танцю Марти Грехем в Києві у клубі «Спліт», де дівчина з виноградом, танцювала сучасну мініатюру, в процесі танцю вона розчавила гроно на собі. Це стало цікавим пошуком у хореографії і своєрідним драматичним перфомансом, новим віянням у сучасній європейській культурі.

Після цього почав свою творчу діяльність на професійній сцені України, молдавський хореограф Раду Поклітару, він став творцем першого самостійного сучасного балетного театру в Україні Київ-Модерн Балет.

Завдяки старанням українських викладачів в Україну потягнулися майстри з Франції та Італії. Будучи присутніми на відкритих уроках та концертах академії балету, вони зазначають, що в Україні існує сприятливе підґрунтя для створення сучасного Модерн -театру та створення відповідної школи, котра так потрібна у культурно-розвинутому та прогресивному європейському місті.

Висновки з даного дослідження. Зародження сучасного професійного театру в Україні триває і надалі, боротьба за назву національного відбувається зараз і у Київ-Модерн балеті, а імена вихованців цих балетів, вже є визнані у світі. Можна визначити діяльність академії балету, як такої, що вплинула на розвиток сучасної хореографії в Україні. Поступовий процес впровадження занять з класичної хореографії для сучасних танцівників дав корисні результати. Як і було зазна-

ДОДАТКИ:

Засновниця Української академії танцю при Театрі опери та балету ім. Т.Г. Шевченка, Заслужена артистка А.Г. Кальченко¹

Ректор Київської муніципальної академії танцю, ініціатор створення конкурсу ім. С. Лифаря, доктор мистецтвознавства Ю. О. Станішевський²

Випускниця Української академії балету, засновниця танцювальної лабораторії Totem dance group, Х.В. Шишкарьова³

Джерела:

Рис. 1. Українська академія балету // Електронний ресурс: <http://balletua.com/ua/>

Рис. 2. Станішевський Юрій Олександрович // Електронний ресурс: <https://uk.wikipedia.org>

Рис. 3. Totem Dance School // Електронний ресурс: <http://totemdancegroup.com.ua>

чено в меті нашої статті, ми розглянули процес становлення академії балету кінця ХХ – початку ХХІ століття, що призвело до зростання кількості танцівників з професійною сучасною школою, котра ґрунтується на класичній підготовці. Діяльність Кальченко А.Г., Ю.О. Станішевського та Д. Кайгородова повернуло балетний театр України у русло пошуків танцювальних форм, котрі доступні людям з різними природними даними та бажанням оволодіти мистецтвом танцю.

Таким чином, сучасний балетний театр України, на нашу думку, був створений завдяки старанням учнів та вихованців Української академії балету, та довершив свою справу завдяки про-

фесійній класичній школі, котра незмінно вирізняє підготовку українських артистів. Саме академії танцю, надали можливість розвитку альтернативної професійної балетної школи, де діти можуть вільно займатися на приватній основі, як сучасною хореографією, так і класичною, народно сценічною.

Імена Шишкарьової Х.В., Островерх Т.М., Петрика О.О., зараз звучать завдяки їх викладацькій та постановочній діяльності. Професійна класична школа надає їм більшої впевненості у майбутньому своєї творчої діяльності та визнання як серед професіоналів, так і аматорів, котрі прагнуть пізнати мистецтво сучасного балету.

Список літератури:

1. Зубарева Н.Д. Серж Лифар: напередодні століття // Електронний ресурс: http://gazeta.dt.ua/CULTURE/serzh_lifar_naperedodni_stolittya.html
2. Станішевський Ю. Балетний театр України: 225 років історії. – К.: Муз. Україна, 2003. – 440 с.: іл.
3. Пастух В.В. Модерні хореографічні напрямки в Галичині (20-30-ті роки ХХ ст.). – К.: Знання, 1999. – 41 с. – Бібліогр.: с. 38-41.
4. Пастернакова М. Українська жінка в хореографії. 2-е вид допов. – Вінніпег: Торонто. – 1964. – 238 с.: іл.
5. Чілікіна Наталія Олександрівна. Тілесні практики в сучасній хореографічній культурі [Текст]: автореф. дис. канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / Чілікіна Наталія Олександрівна, Харків. держ. акад. культури. – Харків, 2014. – 20 с.
6. American dance / – / USA: Information agency, 1988. – 55 s.: il.
7. Dancing Modernism /Performing politics:Duncan, Saint-Point Cocteau a.o. – Bloomington Indiana polis: Indiana Un-ty Press, 1995. – XIV, 190 s: foto.
8. Totem Dance School // Електронний ресурс: <http://totemdancegroup.com.ua>
9. Українська академія балету // Електронний ресурс: <http://balletua.com/ua/>
10. Шариков Денис Ігорович. «Contemporary dance» у балетмейстерському мистецтві [Текст]: навч. посіб. / Денис Шариков; Київ. міжнародний університет, Ін-т телебачення, кіно і театру, кафедра театр. мистецтва. – К.: КиМУ, 2010. – 173 с.: табл. – Бібліогр. в кінці глав.

Драч Т.Л.

Национальная академия руководящих кадров культуры и искусств

Сосина В.Ю.

Львовский государственный университет физической культуры

ВЛИЯНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УКРАИНСКОЙ АКАДЕМИИ БАЛЕТА НА РАЗВИТИЕ ТАНЦА-МОДЕРН

Аннотация

Танец-модерн в Украине в конце XX столетия существенно изменился. Реагируя на изменения в исполнительском искусстве современного танца в Европе и Америке, многие хореографы обратили внимание на новые тенденции в развитие современного балетного театра. Возникла возможность создания независимых танцевальных колледжей, которые помогли в осуществлении идеи образования современного балетного театра Украины. Выпускники академии распространили танцевальную культуру танца-модерн и существенно повлияли на вкусы балетной аудитории Украины.

Ключевые слова: танец-модерн, балетный театр, классический танец, Украинская академия балета, конец XX – начало XXI столетия.

Drach T.L.

National Academy of Culture and Art

Sosina V.Yu.

Lviv State University of Physical Culture

THE INFLUENCE OF UKRAINIAN ACADEMY OF BALLET ACTIVITY ON THE DEVELOPMENT OF MODERN-DANCE

Summary

Modern-dance in Ukraine in the end of XX century changes its technics. Due the changes in the performance of modern-dance in European countries as well as in America, many choreographers paid their attention on the new tendencies of modern ballet theatre. It is appeared opportunities for creation of modern-dance schools, which results to the appearance of modern ballet theater. One of the first independent school, in which Ukrainian audience have opportunity to look at European culture of modern-dance become Ukrainian academy of ballet. The pupils of academy expend the culture of modern-dance and made a big influence on the ballet audience about ballet performances.

Keywords: Modern dance, ballet theatre, classical dance, Ukrainian academy of ballet, the end of XX century – the beginning of the XXI century.